NATIONEN MENER · MANDAG 29·08·16

Høgres språkpolitiske forfall

Partiet Høgre tek steget attende til 1880-talets Høire med den nye språkpolitikken sin. Då det som i dag er nynorsk og bokmål vart likestilt som språk med Jamstellingsvedtaket i 1885, skjedde det mot røystene frå Høgre-representantane på Stortinget. Eit trist kapitel i partiet si historie.

I utkastet til nytt program føreslår komiteen, med kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen i spissen, å fjerne obligatorisk sidemålsundervisning frå norsk skule.

Lat oss seie det som det er: Framlegget tyder å fjerne nynorskundervisninga for skuleelevar med bokmål som hovudmål. Nynorsken sin posisjon i samfunnet vil bli svekka. Det tyder at elevar med bokmål som hovudmål, om Høgre skulle få stortingsfleirtalet med seg, på sikt vil stille svakare språkleg sett enn nynorskelevane. Nynorskfolket veks opp med bokmål, og dei aller fleste lærer bokmål uavhengig av sidemålsundervisninga i skulen.

Sidan Ivar Aasen skapa landsmålet – som seinare vart nynorsk – basert på ord og struktur i dei norske talemåla, har språket vore til irritasjon for delar av partiet Høgre. Likevel har dei i Høgre, som har høyrt til ein kulturkonservativ tradisjon, der forvaltning, respekt og kunnskap har vore i høgsetet, til no klart å stå mot liberalistiske Unge Høgre-vindar frå det sentrale Austlandet.

Noreg er eit land med to norske språk. Det høyrer med til allmennutdanninga å lære både bokmål og nynorsk. Nynorsk, som bokmål, er ein del av vår felles kulturarv og historie, og utgjer vårt felles norske språk.

Oppsummert

Sidemål

1 Høgre føreslår å fjerne obligatorisk sidemålsundervising i norsk skule.

Droppar nynorsken

2 I praksis tyder det å svekkje opplæringa av nynorsk i skulen, og ei svekking av nynorsk i samfunnet.

Må snu

3 I staden for å svekkje språkundervisninga og rettane til nynorskbrukarane i Noreg, må partiet heller arbeide for å styrke språket.

I tillegg er det også eit spørsmål om rettar for nynorskbrukarane. Ikkje ein gong i dag er det offentlege i stand til å fylgje dei lovfesta språklege rettane nynorskbrukarane har. Blir nynorskundervisninga for bokmålselevar fjerna, vil også kompetansen forsvinne.

Om det står dårleg til med nynorskkompetansen til elevane, må Høgre som eit kunnskaps- og kulturparti heller søkje å finne måtar å styrke undervisninga på. Elevane skal setjast i stand til å utøve nynorsk. Slik kan nynorsken sin posisjon i samfunnet styrkast.

Vi set vår lit til at dei kulturmedvitne delane av Høgre finn attende til si kulturelle, opplyste sjel, og stoggar framlegget frå programkomiteen. Det er inga skam å snu. Heller ikkje for ein kunnskapsminister.

Conny Juell

DAGENS GJEST

– Nei, henne har jeg aldri hørt om. Conny Juell? Helt ukjent.

«Det høres så trivielt og klisjéaktig ut dette med et «uerstattelig tap», skrev museumsmannen Knut Greve om journalisten og redaktøren Conny Juell etter hennes død i 1947. «Vi vet at intet menneske i og for seg er uerstattelig, og vi vet at arbeide, bedrifter, tidsskrifter og mennesker fortsetter å fungere om en enkelt faller bort.»

Mitt eget møte med henne var prosaisk og skjedde på et roteloft i Moelv. Blant avlagte klær, gamle møbler og en uendelighet av kofferter og ukeblader fantes det også flere titalls årganger av «Urd».

Ukebladet som først og fremst rettet seg mot kvinnelige lesere, som menn så på med en viss medlidenhet, som ble etablert så tidlig som i 1897, og som holdt det gående til 1958. Det var skodd over folkeopplysningens lest, nådde et opplag på 60.000 eksemplarer etter krigen og hadde alltid kvinnelige redaktører.

Conny Juell var en av dem. Hun tiltrådte i 1933 og sto i stillingen til sin død, med unntak av krigsårene.

Det er ikke godt å si hvor styrken kom fra. Hennes døpenavn var Constance, født i Namsos som den midterste i en søskenflokk på tre, en desemberdag i 1889. Familien var borgerlig og velstående.

I folketellingen for 1900 oppga faren, Hjalmar Juell et mangfoldig virke som «Indehaver af Jagtbureau, ogsaa Lodsoldermand, Havnefoged, Indrullingsbetjent samt tysk viceconsul». Conny begynte sin journalistkarriere i lokalavisen, og i 1918 ble hun ansatt i Tidens Tegn der den navngjetne Rolf Thommessen var redaktør.

Men det var den 9. april 1940 som skulle bli hennes bane. Allerede 20. april var Eidsvollsbygningen omslagsbilde på «Urd». Mens kampene ennå pågikk, og konge og regjering var på flukt, skrev hun den 18. mai: «I NS-bladet foreslos nylig i en innsendt artikkel at man skulle ta bønnen for Kongen og hans hus ut av kirkebønnen, men den som foreslo det, kjenner dårlig til det virkelige norske folk. Det er ikke feigt og troløst.

Sjur Harby

Sjur Harby
er arkeolog og skribent

PIONÉR

«Conny Juell var en kvinnelig pionér i norsk presse.»

Om det ellers i alminnelighet er slik at man mest bare har fulgt med i kirkebønnen, så blir den i hvert fall nå bedt, og bønnen for Kongen utløser en dyp følelse i hjertet. Gud bevare og velsigne vår konge og stå ham bi dag for dag.»

Slike ord måtte straffe seg. I august samme år ble hun avsatt som redaktør, av tyskerne, men fortsatte å skrive under signaturene «Credo» (jeg tror) og «Spero» (jeg håper) inntil bladet ble stanset i 1944.

I det stille utviklet hun også redaksjonslokalene på Egertorget i Oslo til å bli en sentral for det illegale motstandsarbeidet i hovedstaden

Men hvorfor hente frem et navn som er glemt? Hvorfor rippe opp i en historie som er forbi? Fordi Conny Juell våget. «Jeg tror aldri jeg har truffet noen som var så ubetinget og absolutt modig», fortsatte Knut Greve i nekrologen, «i hennes sjel eksisterte der aldri tvil.»

Conny Juell var en kvinnelig pionér i norsk presse. Hun forble trofast mot sin indre stemme og sto oppreist når situasjonen krevde det.

SAGT

av andre

FOTO: LISE ÅSERUD / NTB SCANPIX

Har stadig innflytelse: Kåre Willoch.

En Willoch i oss alle

* «Også i Høyre må vi finne frem til vår indre Kåre Willoch, som snakket om å begrense de offentlige utgiftene.»

Leder av Høyres programkomité, Torbjørn Røe Isaksen, leter innover i seg selv for inspirasjon til å kutte i offentlige utgifter.

Do-trøbbel I

* «En mann i 20-årene satt fast i en utedo i Drammen fredag morgen. Han skulle hjelpe kameraten med å få opp en mobiltelefon som hadde falt ned i doen.»

Nyhetssak i Drammens Tidende.

Do-trøbbel II

* «Kameraten min sa at jeg var tynnere, og kunne komme meg ned for å hente mobiltelefonen. Jeg tok ikke beteningstid en gang, og hoppet ned.»

Mann i 20-årene til Drammens Tidende.

Do-trøbbel III

* «Jeg var tydeligvis tynn nok til å komme ned, men ikke tynn nok til å komme opp igjen. Jeg var i hvert fall nede i doen i en time, og det var veldig ubehagelig.»

Mann i 20-årene til Drammens Tidende.

Ikke lystbetont

* «Etter 37 år som politisk journalist forholder jeg meg til politikk og politikere som en overarbeidet gynekolog forholder seg til nakne kvinner i arbeidstida. Du ved det er nødvendig, men det er ikke lystbetont.»

Tidligere NRK-journalist Hans-Wilhelm Steinfeld til Dagbladet.

PFU

Nationen arbeider etter Vær varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale bes ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. PFU holder til i Oslo, tlf: 22 40 50 40. Epost: pfu@presse.no

NATIONEN
www.nationen.no

Sjefredaktør:
Irene Halvorsen
irene.halvorsen@nationen.no

Nyhetsredaktør:
Rino Andersen
rino.andersen@nationen.no

Politisk redaktør:
Kato Nykvist
kato.nykvist@nationen.no